

Math jezyk.

YU ISSN 0027-8084

UDK 808.61/62

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

PG

1201

. N24

НАШ ЈЕЗИК

XXVII/3—4

UNIV. OF MICH.

MI 19

Current Serials

БЕОГРАД

1987.

НАШ ЈЕЗИК

Књига XXVII (нова серија)

Св. 3—4 (1987)

САДРЖАЈ

Прилози допуњавању и осавременивању наше правописне норме (ГРУПА АУТОРА)	137
Уз претходни прилог (МИТАР ПЕШИКАН и АСИМ ПЕЦО) . . .	159
Стандардни српскохрватски језик у оквиру савремених двојезичних речника (са српскохрватским као првим језиком) (ЕГОН ФЕ- КЕТЕ)	161
Усмјеравање језичког описа — од прамаике до језичке компетен- ције (наставак) (ТАТЈАНА БАТИСТИЋ)	171
Уз теорију о врстама речи (РАДОЈЕ СИМИЋ)	224
Оквири употребе наставака -а и -и у генитиву множине именичке друге деклинације (ВЛАДИМИР ГУДКОВ)	242
Писање имена из холандског језика (ЈЕЛИЦА НОВАКОВИЋ-ЛОПУ- ШИНА)	279
Како да изговарамо Вуково презиме (МИЛИЈА СТАНИЋ)	285
Ужичка лексика у Вуковом Рјечнику (МИРОСЛАВ НИКОЛИЋ) .	288

ОКВИРИ УПОТРЕБЕ НАСТАВАКА -А И -И У ГЕНИТИВУ МНОЖИНЕ ИМЕНИЧКЕ ДРУГЕ ДЕКЛИНАЦИЈЕ

Приказивање (дескрипција) именичке деклинације састоји се преваходно од три поступка. Прво: регистровање падежних наставака, својствених именицама појединих група (врста), уз дефинисање правила дистрибуције варијабилних наставака. Друго: сагледавање сугласничких и самогласничких алтернација које долазе до изражаја у именичким основама, све до појава кршења односно проширивања основе. Треће: описивање прозодијских појава у именичким парадигмама и сврставање парадигми у прозодијске (акцентске) типове.

Свака од наведених трију операција има свој објекат: једно од специфичних обличких обележја чијом комбинацијом се оформљују поједини падежи, што изискује посебну, самосталну анализу тих појава. Диференцирано прилажење алтернацијама и варирању наставака, односно принципијелно разграничење морфолошких и морфонолошких феномена, битно је својство модерних граматичких дескрипција. Такав истраживачки поступак омогућује концизније приказивање језичке стварности.

Изгледа да је то перспективно, између осталог, за даље проучавање обличких варијанти генитива мношине именица женског и мушког рода које се у ном. јд. завршавају са -а (мајка, ватра, газда и сл.), а у ген. мн. имају наставке -а, -и, -у.

Примена наведених наставака уоквирује се овим општим правилима:

1. Именице које имају на крају основе (1) вокал + консонант (жена, трава и сл., осим нога, рука, слута), (2) слоговно *p* + консонант (свекрва и сл.), (3) два сугласника између којих се у ген. мн. умеће тзв. непостојано *a* (сестра, девојка, земља и сл.), (4) сугласнички скуп *эд, жд, шт, шћ, шч* (звезда, нужда, ластва, ташта, гошћа, бошча и сл.) — добијају у ген. мн.

наставак *-а*. Поједине епизодичне девијације регистроване су код именица 4. групе (бразда — ген. мн. бразда и бразди, башта — башта и башти, одежа — одежа и одежди).¹ М. Црњански је једном употребио такође ген. мн. јетрви: ... Била је уобразиља да је исмева код јетрви (М. Црњански, Сеобе. Нолит, Београд, 1978, књ. 2, стр. 422), поред регуларног облика ген. мн. коврца: пун је коврца (стр. 340).

II. Именице *нога*, *рука*, *слуга* завршавају се у ген. мн. на *-у*. Нормативни језички приручници наводе као равноправне или допустиве још и облике с наставком *-а*, али они се појављују у савременим прозним текстовима изузетно ретко. У неколико десетина књижевних издања коришћених за ову студију запажен је само један пример с *-а*: Двориште поплочано било је пуно *слуга*, који су спремали коње ... (М. Црњански, Сеобе, књ. I, стр. 30). Иначе су у овом извору више пута заступљени облици с *-у*: *гомиле жена* и *оматорелих слугу I 49*, *наочитлеа слугу* и *слушкиња II 99*, неколико старих *слугу II 268*. У поезији међутим облици с *-а* бивају добродошли гради риме. Радо их је употребљавао у ту сврху Алекса Шантић, исп.: *витешких рука* римује се с *вашијех мука* („Сеоба“), *жуљевитих рука* — *чудесних звука* („Сијачи“), али: *И са твојих руку* пану гвожђа тврда („Бока“).

III. Именице чије основе имају на крају сугласничке скупове различите од наведених *зд*, *жд*, *ст*, *шт*, *шћ*, *шч*, а у којим уз то изостаје уметнуто („непостојано“) *а* (логпа, вожња и сл.) могу имати у ген. мн. наставке *-а* и *-и*. Дистрибуција ових алтернативних наставака у генитивним облицима именица назначеног типа није сасвим јасна.

Све до пре неколико година у лингвистичким публикацијама изношена су на индивидуалним импресијама заснована мишљења да је интензивност употребе генитивних облика с *-и* у неизоставном опадању, да се генерализују облици с наставком *-а*. Јован Вуковић је, на пример, једном приликом писао: „... У новије вријеме појављује се ... тенденција да се избјегне и *-и* и непостојано *а* у генитивним завршецима: *канта*, *молба*, *борба* (мноштво именица са сонантним вриједностима у гласовним скуповима). И ова падежна форма стварно улази у језички стандард и тежи постепено да се стабилизује, и мимо свих прописа падежних форми што их налазимо у граматицима. Форме са *-и* ... још потсоје, али су све више изложене ишчежавању ...“²

¹ В. П. Гудков, Прилог проучавању варијабилних именичких облика генитива множине. — Наш језик, књ. XXVII, св. 1—2, 1986, стр. 72—76.

² Јован Вуковић, Стабилност и нестабилност појединих граматицких категорија и иновације у књижевном језику. — Академија наука и умјетности БиХ. Радови, књ. XXX. Сарајево, 1966, стр. 21.

Још одсечније је пресудио Д. Барјактаревих: „Могло би се рећи, према ситуацији, да се овај процес уопштавања наставка *-а* у генитиву множине именица женског рода истакнутог типа налази у завршној фази.“³

Објављивала су се и сасвим супротна мишљења о истрајности, стабилности и продуктивности генитивних облика с *-и*. Стјепан Бабић је, на пример, у једном предавању говорио: „Ако основа завршава на огласнички скуп, јављају се три могућности: *наставци -а* или *-и* без непостојаног *а*, и наставак *-а* с непостојаним *а*: *вјежба, вјежби, вјежба*. Наставак *-и* све више продира у ту категорију, што праматичка и пуристичка литература настоји спријечити, али, чини се, без правога успјеха, и можда без правога разлога. То је питање тако сложено да ваљаног одговора нема без опширних истраживања...“⁴

Усредсређено проучавање варијабилних облика генитива множине није изостало, па је уродило ваљаним плодовима.

Милица Радовић-Теших, пошто је покупила и класифицирала генитивне облике са *-а* и *-и* у текстовима од по 130 страна осамнаест савремених књижевника, констатовала је: „Присуство наставка *-и* у књижевном језику је толико интензивно да нема никаквих изгледа да ће доћи до његовог нестанка...“⁵

Готово истовремено је објавио резултате обраде обилних података о употреби варијабилних облика ген. мн. Стјепан Тежак. Према његовим запажањима, обликовање форми ген. мн. наставком *-и* доживљава експанзију: „Продорни наставак *-и* незадрживо потискује остале двије могућности...“⁶

Сазнање да се наставак *-и* чврсто укоренио у формама ген. мн. чини још актуелнијим нужност омеђивања употребе алтернативних обличких варијаната с *-а* и *-и*. Цитиране студије не садрже задовољавајућег одговора на ово питање. Обилна траба коју је обрадио С. Тежак није у нужној мери пробрана и документирана. С друге стране, М. Радовић-Теших назначује извор сваког податка, што је крајње важно за проучавање ди-

³ Данило Барјактаревих, Генитив множине именица типа смјетња, смјква, молба, лбта. — Јужнословенски филолог, књ. XXX, 1973, стр. 241.

⁴ Стјепан Бабић, Проблем норме у хрватском књижевном језику. — Зборник Загребачке славистичке школе, год. IV, књ. 4, 1976 (штампано 1978), стр. 234.

⁵ Милица Радовић-Теших, Дистрибуција наставака генитива множине именица женског рода с основом на пругу сугласника. — Наш језик, књ. XXIV, св. 1—2, 1979, стр. 49.

⁶ Стјепко Тежак, Генитив множине именица Е врсте с вишесугласничким основним завршетком. — Језик, год. 28, св. 1, Загреб, 1980, стр. 15.

стрибуције морфолошких варијаната, али прегледани фрагменти књижевних текстова нису пружили обимну грађу. „Ексерпирани материјал није довољан — закључује аутор студије — да покаже у којим се случајевима поред модела *-и* шире употребава и модел *-а* (радњи и радња и сл.)“.⁷

Пошто је недвосмислено јасно да треба наставити с прикупљањем и осмишљавањем опширније грађе, овај рад садржи податке погрпљене из више томова књижевних и научних издања. Ти подаци биће наведени збирно и табеларно да би бар делимично избила на видело, дошла до изражаја књижевнојезичка дистрибуција обличких варијаната с *-а* и *-и*.

Као основни извор информационе грађе искоришћена су дела седамнаест књижевника и филолога XX века, чији је језички израз разнолик али и типичан за реализацијски распон српскохрватског књижевног језика. То су текстови (у укупном обиму од око 15000 страна) Ива Андрића, Мирка Божића, Антуна Барца, Владана Деснице, Мирослава Крлеже, Михаила Лалића, Душана Матића, Мирјане Матић-Хале, Владимира Назора, Вељка Петровића, Микодрата Поповића, Исидоре Секулић, Бранка Гопића, Боре Госића, Бранимира Госића, Милоша Црњанског и Петра Шегедина. Тежило се исцрпној ексерпцији података (што наравно не значи да су евентуални непожељни превиди потпуно избегнути).

За ефикасно и ефектно експонирање језичких факата није подесно узастопно навођење података према азбучном редоследу писаца. Боља прегледност се постиже ако се извори и грађа распореде према пишчевој припадности екавској, ијекавској централној (јужној) или ијекавској западној књижевнојезичкој зони, што кореспондира с уделом, пропорцијом *-а/-и* облика у делима сваког писца-информанта. С обзиром на то писци следе у овој поступности: И. Секулић, М. Црњански, В. Петровић, Бранимир Госић, Д. Матић, Бора Госић, М. Поповић, Б. Гопић, М. Лалић, И. Андрић, В. Десница, В. Назор, М. Крлежа, М. Матић-Хале, М. Божић, П. Шегедин, А. Барац.

Наводе се у азбучном реду само облици без непостојаног *а*, изузев речи чија се основа завршава са *зд, жд, ст, шт, шћ, шч*.

Преглед грађе по писцима и делима

Исидора Секулић, Госпа Нола. — Антологија српске прозе. Саставио Велибор Глигорић. Књ. II, Београд, 1955 (лат.), 100 (247—347) стр.

⁷ М. Радовић-Тешић, наведено дело, стр. 54.

Потврда за наставак -а нема.

-и: бенгалских вапри 329, белосветских пустиловки 291, тих седељки 290, игра сенки 248, помоћу сенки 263, питања и сумњи 264, од цигли 247, пар штифлетни 309.

Исидора Секулић, Из прошлости. Београд—Сарајево, 1919, 326 стр.

-а: неких тежња 291.

-и: разних банки 152, мађарских банки 152, свежих булки 46, отровних прдњи 96, неколико збирки 166, звекетање мањерки 263, многих молби 261, нема слутњи 42, свакојакних слутњи 246, сузних тужаљки 96, до размирица и тужби 8, четири хиљаде форинти 134, из оних цркви 268, националних чежњи 96, велездајничких читанки 24.

Исидора Секулић, Његошу, књига дубоке оданости. МС, Београд, 1961, 461 стр.

Ген. мн. са -а нема.

-и: ткиво борби 13, симбол борби 137, безброј борби 137, духовних борби 205, трагичних борби 216, нових борби 271, свет борби 273, хришћанских догми 214, ето казни и самоказни 264, разних легенди 262, пуна магли 178, владициних молби 174, ткиво неправди 13, црногорских пљачки 26, бојева и пљачки 454, између правди и неправди 13, без радњи и кафана 147, много сенки 23, од сенки 23, колико сенки 409, има сенки 421, икаквих слутњи 27, далеких слутњи 147, притисак слутњи 354, капије тајни 11, пуне су . . . тајни 14, васионских тајни 120 и 207, писмо тајни и чудеса 206, хаоских тајни 237, у свет тајни и истина 250, њених тајни 272, има и тајни 366, из тајни 445, много форми 392.

Милош Црњански, Сеобе. Књ. I — III. Нолит, Београд, 1978, 250 + 462 + 483 стр.

-а: тела нимфа III 50, болова и патња I 93 (види даље облике са -и), при натезању штримфла II 421.

-и: црвених булки II 29, преко булки II 29, травуљину, пуну булки II 141, пуно булки II 145, у трави, пуној булки II 167, у житу, пуном булки II 354, у бојама булки II 370, пуно булки II 404, увелих булки III 372, парада, вежби I 242, неколико вечеринки III 115, приликом вечеринки III 328, за великог дуктора војски II 459, европских војски III 236, стотине главурди II 27, смешних загонетки III 297, неких закачалки II 338, курјачких замки II 250, њихових зурли II 419, варош иранки, песама II 223, свих казни I 137, неправедних казни II 229, сребрних шара и кифанки I 13, девојачких клетви III 127, писмом, пуном клетви III 164, кроз дреку команди II 27, седамдесет копејки

III 353, хиљаде копчи I 36, сијасет копчи III 172, има курви II 402, четрдесет курви III 150, цврчање левчи III 98, око левчи III 109, станова лорфи II 216, кућама лорфи II 223, бечких лорфи II 325, мирних мазги III 171, својих молби II 229, толиких молби III 363, десет молби III 435, против неправди II 114, памћење неправди III 147, стопине ножурди II 27, црвених ноздри III 200, оних носилки II 305, ногу и њушки I 67, свих оптуџби III 50, телесних патњи II 114, његових патњи II 165, толико патњи II 230, ручкова и пијанки I 96, својих пијанки I 97, због пијанки I 132, туча и пијанки III 104, тих пијанки III 407, било је пијанки III 434, било је проститутки II 223, српских псовки I 35, стопине ручураи II 27, неколико седељки III 115, тих селидби II 403 и 416, III 150, 234 и 478, мноштво сељанки I 167, сиротих сељанки III 196, тамних сенки I 98, великих сенки I 224, свет сенки III 175, служби и обавеза I 164, има тајни II 327, својих тезги II 165, тезги, трговаца III 315, колико је тундари III 477, тих ћерки II 92, двеста форинти II 369, звекет цезви II 193, пањева и помби I 18, убојних шајки I 117, II 288, ратних шајки II 289, његових шетњи II 440.

Велько Петровић, Разговору никад краја. (Сабрана дела, V). МС, Нови Сад, 1956, 341 стр.

-а: ових левента 120, неколико нијанса 118.

-и: из бајки 238, ратних „богенлампи“ 60, њихових бомби 58, пружање бомби 142, љубавних борби 309, својих „вандаровки“ 224, спржених жуџњи 309, ударничких значки 138, из канџи 233, разних лестви 44, комшијских љуљашки 339, најпростијих метли 182, кипарских наранџи 161, напетих ћутања и претњи 143, хиљаду очију претњи 184, крушкака франки 184, мајских вечери пуних слутњи 284, везовима снајки 160, зелених униформи 261, јеменских урми 161, више хиљадарки 133.

Бранимир Ђосић, Покошено поље. Просвета, Београд, 1955, 565 (25—565) стр.

-а: тих перла 255.

-и: уместо алпи 424, свакодневних борби 339, психолошких варки 32, запаљених ватри 57, грленог лукања тутутки 152, ловачких двоцевки 354, плавичастих искри 390, системом казни 184, поред касарни 455, белих лопти 185, неколико мазги 113, књига наредби 203, пет хиљада Петровића и Петровићи 295, од поморанџи 79, околних раџњи 221, гасних светиљки 313, без сенки 145, плаве сусетки 399, пословних тајни 236, њихових тајни 301, жандармских униформи 514, разних цркви 286, речних шкољки 190.

Душан Матић, Избор текстова. Библиотека Српског књижевност у сто књига, књ. 83. МС — СКЗ, Нови Сад — Београд, 1966, 335 (21—335) стр.

Примера с наставком *-а* нема.

-и: свест бројки 270, сто варијанти 318, многобројних варијанти 318, низ варијанти 319, што се тиче збирки песама 267, а збирки песама имамо 267, самих збирки 268, кулце збирки песама 268, по примерцима збирки 278, матроских крагни 181, оних лампи 176, матроских манжетни 181, због милијарди 155, низ мржњи 40, свих неправди 98, са цвећа поморанци 250, свих правди 98, одмах је било примедби 318, петнаест секунди 155, 167, неколико секунди 176, пране сенки 118, мутних сенки 310, свих сумњи 254, највиших форми 255.

Душан Матић, Коцка је бачена. СКЗ, Београд, 1974, 321 стр. За ген. мн. са *-а* нема потврда.

-и: опромних дирки 18, младих дојки 57, набреклих дојки 96, уобичајених замерки 119, војника, ослобођених цокула и команди 157, окружних команди 173, од манистри 115, од трске и манистри 132, укрштених мотки 115, због оправки 259, листовца палми 103, толиких година патњи 94, неких патњи 289, са црним зодијаком перли 307, од полусенки 311, хиљаду претпоставки 299, од дуђана и радњи 132, официрских сабљи 13, каишева и сабљи 157, од те ипре сенки 117, тмурних сенки 136, издужених сенки 160, није било сенки 218, тих слутњи 95, без сумњи 87, кутије пуне тајни 22, преплитанье тајни 233, из торби 115, њених урми 44, ушећерених урми 53, стидаких чарки 175.

Бора Ђосић, Приче о занатима. Нолит, Београд, 1966, 160 стр.

Примера с *-а* нема.

-и: квислинских банди 107, испред благајни 113, крхотине бомби 28, потребе вешерки 53, напорних возњи 131, божићних јелки 129, из кандли 123, неколико конзерви 87, из конзерви 87, италијанских курви 27, ужас мајки 54, електричних пегли 132, мужевни портирки 138, конфискованих радњи 68, осталих радњи 127, сурових радњи 144, итром сенки 57, кухињских чарки 130, бабини чорби 105, крпачи шерпи 160, тајанствених школки 130, прошлогодишњих шунки 69.

Бора Ђосић, Содома и Гомора. МС, Нови Сад, 1963, 252 стр.

-а: оном врстом пирланда 107.

-и: бљугавих арабески 108, шљам арабески 110, класичних басни 32, дидактичких басни 34, неексплодираних бомби 171, звиждање бомби 241, уличних борби 242, у гомили варки 55,

мамутских гозби 113, пантапруеловских гозби 128, од душегупки 211, у редоследу замки 122, сваковрних замки 145, пуни замки и завера 154, наших ипранки 103, људских јединки 111, ородних јединки 133, из канџи 118, значајних компоненти 101, Аладинових лампи 65, дословне примене лозинки 251, воћних маски 114, визија милијарди 196, шест милијарди 197, китњастих надградњи 108, најдемонскијих надградњи 159, напих нимфи 112, основних норми 150, од норми 162, гомилања одвртки 185, најтачнијих одредаби 189, различитих окретаљки 127, милион Олиги 240, смиренних опаски 202, смишљених поенти 14, психолошких поенти 58, до поенти 111, коначних поенти 136, непоправљивих поенти 141, суму претњи 162, конструкције псовки 232, од пуцаљки 61, оваквих радњи 12, метафоричних радњи 49, забрањених радњи 72, њених радњи 78, у одбиру радњи 122, његових резонанци 139, списак ренти 45, игром сенки 49, позориште сенки 55, више сумњи 247, без тајни 84, пијачних тезги 218, по блесавој срочености фирми 23—24, берберских фирми 240, великих форми 190, љубавних чежњи 100, свадбених честитки 97, од шатри 55, изузетних шетњи 44.

Миодраг Поповић, Бранко Радичевић. Народна књига, Београд, 1953, 94 стр.

Облика ген. мн. с наставком -а нема.

-и: сем бајки 12, њихових пратњи 9, позоришних приредби 12, Вукових реформи 54, међусобних тајни 45, ослободилачких тежњи 50, породичних шетњи 9.

Миодраг Поповић, Вук Стеф. Караџић. Нолит, Београд, 1964, 479 стр.

-а: две стотине форинта 300 (усамљени облик с -а, поред многобројних примера ген. мн. форината и форинти; сви су изгледни да је по среди штампарска грешка).

-и: дугих арнаутки 54, српских бајки 390, из бајки 429, сетиће се бајки 475, књигу бајки 478, најжешћих борби 38, крвавих борби 291, толико борби 456, девојака и варошанки 73, тубинских војски 117, без прдњи 214, од прдњи 286, оваквих градњи 395, од буре диалоганси 85, својих збирки 183, Вукових збирки 264, 324, његових збирки 322, од балова, ипранки 85, полицијских канџи 254, чијих клопки 163, традић, пун крчми 290, првобитних легенди 324, лелек мајки 22, црних Југовића мајки 378, дебелојеровских негви 71, лажних оптужби 246, од оптужби 278, 398, 421, 461, паорских паланки 65, панонских паланки 386, српских паланчанки 121, сенком патњи 267, на челу поворки 391, осбиљних претњи 176, њихових претњи 462, по вароши, пуној проститутки 243, од псовки 286, у називима

радњи 65, одвојити токове радњи 373, због увођења реформи 247, Вукових реформи 464, двеју служавки 54, због сметњи 177, демагошких смутњи 257, каквих сумњи 234, ланаца, дувана, урми 177, тамошњих фирми 27, четири стопине форинти 156, пет форинти 213, уз ипру Циганки 37, између чалми и фесова 403, бакарних цезви 54, трговачких шатри 177.

Миодраг Поповић, Трагања за трајним. Књижевноисторијске студије. Нолит, Београд, 1959, 279 стр.

-а: нема ниједне потврде.

-и: политичких бодњи 152, његових бодњи 159, против догми 219, из жалби 172, слободарских искри 149, међусобних кавги 254, свих кавги 255, практиканата, бака, калфи 146, из канџи 75, истакнутих константи 193, толико неправди 137, нанесених неправди 264, естетичких норми 201, песникових патњи 212, толиких патњи 267, из написа и распри 192, садашњих тежњи 77, револуционарних тежњи 104, демократских тежњи 114, политичких тежњи 151, антивуковских тежњи 175, патриотских тежњи 219, наместо ћифти 125, 20000 форинти 141, љубавних чежњи 262, из шалајки 220.

Бранко Попић, Сабрана дела, књ. I. Бојовници и бјегунци. Београд, 1964, 484 стр.

-а: малих канџа 416, ормани пуни плахта 326.

-и: из варки 25, празних канџи 249, дјечачких кретњи 479, петролеумских лампи 122, упалених лампи 354, празничких пијанки 91, испод плећки 480, каквих препирки 191, прозорских решетки 313, животом сјенки 394, пијаних слутњи 306, препуних софри 297, пуно сумњи 188, људских сумњи 189, јата чавки 480.

Бранко Попић, Сабрана дела, књ. 9. Приче испод змајевих крила. Београд, 1964, 396 стр.

-а: колико има бодља 75.

-и: у Земљи бајки 188, Земља бајки 192, пет банки 241, дебелих двојки 180, ноћних звијерки 246, сноп искри 70, оштрих канџи 115, својих канџи 192, дивних коски 102, тужних поворки 41, Бачких свески 180, влажних сенки 77, јата чавки 45, од шунки 194.

Бранко Попић, Пролом. Просвета, Београд, 1955, 740 стр.

-а: занатлијских калфа 84.

-и: осам бомби 346, офанзивних бомби 511, тешких бомби 629, експлозије бомби 673, посљедњих борби 704, између вјежби 266, било је грађи 277, разноврзних замки 206, дрвних замки 370, од јадиковки 87, око касарни 426, гвоздених клампи 657,

гласних команди 334, пун команди 680, стричевих кретњи 577, цегних лампи 133, 136, усташких лампи 137, влажних њушки 32, свакојакних патњи 62, властитих патњи 507, дундастих Поагоранки 705, бескрајних препирки 427, увијених пријетњи 572, својих примједби 460, подругљивих примједби 653, уобичајених псовки 130, пискавих псовки 639, у прозоре радњи 674, спуштених ролетњи 37, око ролетњи 352, рђавих слутњи 301, неколико ноћи пуних стријепњи 506, недоречених сумњи 87, осталих сумњи 507, никаквих тајни 290, 295, нових униформи 571, без униформи 573, из хајки 311, 615, својих шетњи 120, минулих шетњи 554.

Михаило Лалић, Изабране приповијетке. Народна књига, Цетиње, 1950, 270 стр.

Примера с наставком -а нема.

-и: разношење алатки 23, припремљених бомби 180, настављање борби 12, првих борби 248, најео се конзерви 67, талијанских конзерви 79, талијанских мази 22, од мајки 80, грцање машинки 131, црних поворки 59, оних препирки 137, мрежа сјенки 25, љубичастих сјенки 59, људи и сјенки 92, злих слутњи 215, својих тајни 189, из пушака-талијанки 159, у остатке униформи 208, лиферантских фирми 107, преко хумки 155, првих чарки 78, од честитки 90.

Михаило Лалић, Лелејска гора. Нолит, Београд, 1962.

-а: Примера нема.

-и: заљубљених гимназијалки 477, других звјерки 126, од исправки 252, нема канци 217, од конзерви 83, 490, 501, због корпи 146, од пријетњи 315, тих простирки 131, без сјенки 7, ситних сјенки 154, од сјенки 186, злих слутњи 490, никаквих тајни 61, ланац хајки 155, од хајки 462, копилаа чедоморки 104.

Михаило Лалић, Раскид. Народна књига, Цетиње, 1955, 352 стр.

-а: Нема потврда.

-и: нема метака ни бомби 317, свих варки 137, двадесет војњи 148, европских војски 195, десет хиљада драхми 153, прстенастих дупљи 84, ћошак магацина конзерви 233, карбитних лампи 176, 196, од пријетњи 200, љубавници проститутки 194, талијанских псовки 15, од псовки 200, људских сјенки 81, збрка сјенки 196, дуж сјенки 245, од сјенки 303, откинутих травки 160, сувих травки 313, зелених униформи 48, жутих униформи 282, издужених хумки 158, првих чежњи 75.

Иво Андрић, Госпођица. Просвета, Београд, 1961, 223 стр.

-а: много нијанса 185, са одбитком такса 49, неких такса 169.

-и: ноћ пуна варки 200, крупних заклетви 110, у мору Јованки 161, великих патњи 145, црвенкастих петстотинарки 217, сталних препирки 212, невероватних претњи 98, нових псовки 135, много резерви 185, турских рушти 218, са сноповима стотинарки 216, дрвених кућица и тезги 180, официјерских униформи 80, утврђених форми 145, десет фунти 218, са сноповима хиљадарки 216, швајцарских хиљадарки 217.

Иво Андрић, На Дрини ћуприја. Просвета, Београд, 1955, 394 стр.

-а: од бронза 259, војничких конзерва 168, безразложних мржња 70, свих улутстава и претња 186, појединих радња 69, националистичких тежња 294.

-и: игром дивиденди и новца 263, њених дојки 125, нема ни жалби 369, тих клетви 106, разнобојних писаљки 249, од позивки 218, бескрајних препирки 340, много претпоставки 303, двадесет форинти 244, њихових шетњи 307.

Иво Андрић, Одабране приповетке. Књ. I и II. СКЗ, Београд, 1954, 468 + 542 стр.

-а: за време борба II 233, великих катакомба I 111, из катакомба I 112, 123, кутије од конзерва II 243, мачке се хватају перда I 289, између перда I 438, снопове ракетла I 257, крупних тежња I 114.

-и: многих бајки II 177, експлозије бомби II 380, 430, 431, 440, запаљивих бомби II 383, 384, од погодака бомби II 451, експлодираних бомби II 492, ту је било заклетви II 141, похитајте с то јаспри I 118, од свих казни I 97, има клетви II 217, кутија од конзерви II 205, било је мајки II 444, толиких милијарди II 127, има молби II 217, збијених мржњи II 261, ради набавки II 415, укорењених неправди II 260, својих патњи II 292, страшних пијанки I 16, збирке писаљки I 286, врсте писаљки I 286, збирку писаљки I 317, кондуктерских пишталки II 250, металних пишталки II 452, првих пљачки II 467, без претњи I 310, од претњи II 358, чобанских псовки I 54, сенка ролетни II 328, трагови сенки II 423, овдашњих сељанки II 439, несталих сјенки I 79, од сјенки I 81, нејасних слутњи II 194, неколико стотинарки II 272, нездравих тлапњи II 309, бечких фирми II 493, сто форинти II 89, већина Циганки II 225, осветљених шатри I 252, заломљених шкољки II 493.

Иво Андрић, Проклета авлија. МС, Нови Сад, 1954, 93 стр.

-а: неких смутња 47.

-и: свих клетви 42, црних вести и неправди 89, давнашњих препирки 5, сочних псовки 83, позоришта сенки 20, углова и сенки 80.

Иво Андрић, Травничка хроника. Просвета, Београд, 1961, 631 стр.

-а: њему знаних борба 27, унутарњих борба 448, свирка зурла 25, поред молба 390, два реда претња 29 и 583, није било претња 42, рђавих радња 47, духовних радња 104, источњачких секта 331, својих слутња 478, ућутканих сумња 76, дани и недеље сумња 367, од свих сумња 376, осталих сумња 414, неразумљивих тајна 138, смелих тврдња 424, својих шетња 96 и 166, кратких шетња 142, нестале речи и шетња 361.

-и: многих варки 82, пун замки 366, окретних зверки 481, са списком молби 293, тих молби 605, без претњи и погрда 225, малопређашњих псовки 31, није било псовки 42, гласних псовки 225, више резерви 430, Селимових реформи 53 и 212, гомила сељанки 308, неживих сенки 355, од сенки 406, много тајни 229, супротних тежњи 14, свих униформи 127.

Владан Десница, Зимско љетовање. Београд, Космос, 1957, 220 стр.

-а: авионских бомба 102, малих пажња 146, конач патња 78, суровијих радња 75, пољопривредних радња 82, из ташна 125.

-и: неексплодираних бомби 34, по путама грађанки 121, малих лименки 41, празних лименки 54, у низу молби 119, неколико хиљадарки 13.

Владан Десница, Прољеће у Бадровцу. Просвета, Београд, 1955, 368 стр.

-а: звон бронза 151, сјећам се возња 109, нејасних жудња 197, дрндање канта 224, у круговима касарна 103, од конзерва 179, пвоздених корпа 92, несигурних кретња 178, у низу радња 84, наших сеанса 164, 168, својих тлапња 10, друштвених форма 252.

-и: огорчених борби 344, ритмичких вјџби 202, његових жалби 274, ера застава, поворки 76, двију служби 159, других служби 262, таквих тајни 96, спарушених правки 270, из читанки 266, од шкољки 132.

Владимир Назор, Истарски болови. Загреб, 1930, 113 стр. (лат.)

-а: колико патња 67, сјети се патња 84, књижевних радња 5, на врх хелебарда 20.

-и: двије хиљаде мотки 30, редови мотки 33.

Владимир Назор, Сабрана дјела. Свезак XIII. Новеле. Загреб, 1977, 347 стр. (лат.)

-а: живот пунџи борба 150, руковет вијојла 61, какових корпа 86, тешких кретња 102, 242, без кретња 234, живахних кретња 290, твојих кретња 313, наглих љутња 67, туђих панца 137, босанских сепетка 86, празних торба 284, самотних шетња 294.

-и: воња соли и алги 209, у бројењу банки 211, од свјетлости жеравки 51, двију игли гумбашница 131, двије главнице игли гумбашница 132, мушкарачкога хода и кретњи 152, њихових локви 187, његових мази 22, имена мази 34, копитима мази 36, по кожи мази 86, неколико мази 182 двадесетак мази 185, оваца и мази 193, од својих мајки 188, гвожђа решетки 197, што више спиртви 87, губитак спиртви 88, неких туђинки 253, гвоздених шипки 188, двију шипки 188.

Владимир Назор, Сабрана дјела. Св. XVII. Путописи. С партизанима. Партизанка Мара. У завичају. Загреб, 1977, 386, стр. (лат.)

-а: зелених алга 274, Јулијских Алпа 81, више бомба 145, авијатичарских бомба 155, партизанских борба 126, толиких борба 207, совјетских војска 143, двадесет драхма 24, њихових кретња 237, сељачких кретња 307, живахних кретња 368, храстових крошња 104, тамнозелених крошња 129, о хаљинама кћерка 50, из лукња и оканаца 150, јесењих магла 106, морских нимфа 263, мршавих палма 26, између палма 37, из њихових панца 157, камених врхова Пинча 79 (исп.: на трима Пинчама 80), заштиљених ушка 77, побједничких фаланга 53, угарских форинта 92, 550000 форинта 108, дрвених харфа 36, племенитих чежња 223.

-и: од бусена алги 378, на врховима Алпи 340, толиких бомби 202, прасак бомби 232, од капљи 298, својих љуски 355, стараца, мајки 250, плач мајки 316, дрвореди од палми 55, „Пјесама партизанки“ 213, главних приповијетки 385, административних реформи 108, пар сељанки 195, састанке сељанки 297, четиристо форинти 104, оштећених шкољки 265, најплеменитијих шкољки 356.

Мирослав Крлежа, Глембајеви. Проза. (Сабрана дјела Мирослава Крлеже, св. 4). Загреб, Зора, 1961, 315 стр. (лат.)

-а: жутих јакна 236, њених кретња 273, у полурасвјети, пуној нијанса 266, јалових патња 192, математичких радња 152, венецијанских радња 252, четрдесет секунда 100, преко траверза 221, провинцијалних фрајла 154, о хиљадама фунта 113, холандеских шпартга 300.

-и: преко једнацби 181, крављих клепки 227, златних пломби 285, првих примједби 78, педесет и три хиљаде форинти 84,

пет стотина фунти 43, неколико хиљада фунти 103, тиролских цркви 56, барокних цркви 233.

Мирослав Крлежа, Европа данас. (Сабрана дјела М. Крлеже, св. 13). Зора, Загреб, 1956.

-а: обијач благајна 81, бољећивих дисонанца 175, звиждање кугла 239, с новоградња 51, можданих опна 236, због палачинка 52, популарних сентенца 302, мрачних слутња 134, безбројних сметња 139, пословних тајна 263, коњаничких трубља 53, наших чежња 188.

-и: филозофских једнацби 303, смртних казни 73, седам милијарди 87, отрцаних преоцби 53, низ преоцби 303, потитравање сјенки 185, неколико хиљада фунти 9.

Мирослав Крлежа, Излет у Русију 1925. (Сабрана дјела М. Крлеже, св. 17). Зора, Загреб, 1960, 362 стр.

-а: социјалних борба 346, милијардерских јахта 34, Баволских канца 59, наших магла 251, духовних нијанса 320, мудрих сентенца 74, изговорених сентенца 100, наших слутња 15, идеалних тежња 260.

-и: звоњаву балалајки 235, социјалних борби 346, уличних борби 358, оптичких варки 74, триста милијарди 139, седам милијарди 262, педесет милијарди 263, седамнаест милијарди 333, љуске сјеменки 191, у треперењу сјенки 234, врхунаравских тајни 31, свију тајни 73, тих тајни 79, појединих фирми 330, двије милијарде фунти 338, осамнаест милијуна фунти 339, зидовима цркви 158, московских цркви 226, 240, има цркви 228.

Мирослав Крлежа, На рубу памети. (Сабрана дјела М. Крлеже, св. II). Зора, Загреб, 1954, 291 стр. (лат.)

-а: златних колајна 247, из оне гужве кретња 39, неколико секунда 67, пословних тајна 83, последијеподневних шетња 16.

-и: црних бројки 253, кривих преоцби 164, јавних приредби 108, фотографирање столињарки 281, ситнијих тужби 286, три хиљаде фунти 263, циркусских шатри 144, брбљавих шојки 109.

Мирослав Крлежа, Новеле. (Сабрана дјела М. Крлеже, св. VIII). Зора, Загреб, 1955, 614 стр. (лат.)

-а: по дворништима касарна 156, из касарна 221, колико колајна 120, седам колајна 142, запаљених кретња 391, финих кретња 471, много кретња 581, црвених лампа 244, пет милијарда 107, милијарду милијарда 107, седам милијарда 313, академских наобразба 470, у грозници новоградња 316, лављих панца 103, итру утвара и сјенка 597, злих слутња 194, београдских твртка 484, гвоздених траверза 16, у звекету трубља 612,

аутомобилских трубља 466, звекета трубља 612, мацарских фрајла 428, по наслагама питања и чежња 309, муни мириса WC-шкољка 598.

-и: жутих ауерки 17, тих маски 343, највише нарудби 121, једна од фирми 101, шест форинти 161, 245, седам форинти 354.

Мирослав Крлежа, Повратак Филипа Латиновића. (Сабрана дјела М. Крлеже, св. III). Зора, Загреб, 1954, 271 стр. (лат.)

-а: гвоздених благајна 123, црвених гласњака 113, уобичајених кретања 155, изнад кровова и крошња 71, својих љубовца 157, далеких магла 240, разних сметња 90, дубоких тајна 54, чудних тајна 58, звоњава харфа 179.

-и: седам хиљадарки 244, безвриједних шпилмарки 213.

Мирјана Матић-Хале, Липке. Зора, Загреб, 1957, 321 стр. (лат.)

-а: дјечјих басна 39, уточних варка 124, свилених госпа 311, очних дупља 125, овојих жудања 46, лимених канта 290, чупљики клетва 291, металних копча 39, њених кретња 193 кратких кретња 193, Рефкиних кретња 203, дрвених кугла 94, приче успомена и легенда 301, пет мурва 263, најинтимнијих патња 106, под штандовима перла 284, здјела, пуна рибизла 20, густим редовима рибизла 50, обраслих стјенка 28, великих стрепња 36, од сумња 316, дјечјих цртанка 51, тих цуцла 141, свих чежња 18, због чежња 102, великих чежња 188, чољор чркња 188, кратких шетња 203, танких шипка 125.

-и: женских дојки 321.

Мирко Божић, Неиспакани. Зора, Загреб, 1955, 431 стр. (лат.)

-а: њених дојка 325, црних дупља 8, горких језгра 209, петролејских канта 118, прабљивих канца 234, десет кинта 43, незнаних магла 329, стотину омча 284, црних перла 423, оних пријетња 195, десет рунда 298, наших севдалинка 77, икаквих сметња 175, својих сриба 415, проматрач тајна 324, укварених харинга 141.

-и: циктавих врагољанки 82, обручићи дводинарки 117, њених дојки 29, тврдих дојки 224, проливених капљи 271, шум капљи 390, заустављених кретња 248, узаконјених норми 106, материјалистичких поставки 94, мало пролетерки 363, незнатну количину сјеменки 40, толико сметњи 365, оних спрдњи 195, снопић стотињарки 193, архове травки 277, снопове хиљадарки 40, из шкољки 60.

Петар Шегедин, Гетсемански вртови. Либер, Загреб, 1981, 323 стр. (лат.)

-а: најразноликијих бурлеска 183, двију зебра 189, из канта 82, шум крошња 13, борових крошња 43 и 53, у сјени крошња 130, изнад крошња 132, испод крошња 138, жамор крошња 257, грање крошња 288, шумор крошња 318, у шумору крошња 318, најразноликијих легенда 183, неповјерљивих маска 9, тих маска 11, страшних маска 181, куцање пријетња 108, сјај пријетња 250, злих слутња 60, својих сумња 144, мноштво тајна 267.

-и: итру кретњи 223, својих шетњи 15.

Петар Шегедин, Мртво море. Култура, Загреб, 1953, 163 стр. (лат.)

-а: звукови клепка 37, својих кретња 95, шум крошња 48, 90, разгранатих крошња 144, повијање крошња 145, тих маска 69 и 70, највећих пријетња 38, пљеснивих тајна 95.

-и: Нема ниједне потврде.

Антун Барац, Југославенска књижевност. Матица хрватска, Загреб, 1963, 266 стр. (лат.)

-а: тадашњих борба 37, књижевних борба 100, из борба 197, националних борба 227, политичких борба 251, питање догма 39, низ збирка 265, трговачких помоћника, калфа 162, нешто легенда 14, свих неправда 102, различитих нијанса 81, 92, тих нијанса 175, психолошких нијанса 210, повијест, пуна патња 97, многих патња 128, колико патња 190, већих патња 208, његових слутња 261, књижевних тежња 59, напредних тежња 173, људских тежња 190, литерарних тежња 225, између тежња 250, револуционарних тежња 261, писац хумореска 217, неизречених чежња 216.

-и: његових збирки 93, друштвених неправди 134, људских тежњи 215.

Антун Барац, Чланци и есеји. Зора, Матица хрватска, Загреб, 1968, 334 (31—334) стр. (лат.)

-а: најжешћих борба 122, изразитих борба 123, књижевних борба 137, 144, 204, покриште борба 307, естетских догма 201, хрватских збирка 249, њихових збирка 249, битних значајка 171, оклоп ријечи и кретња 31, проматрање кретња 238, безброј ласка 34, мноштво нијанса 62, највише нијанса 69, узрок патња 170, довољно предрадња 67, нема предрадња 87, критицираних радња 75, наших тежња 31, жилавих тежња 31, истих тежња 95, ваших тежња 299, свих форма 60, најразностранијих чежња 61.

-и: више борби 137, дугопрајних пијанки 206.

пшћанка	И. Секулић
пшћанка	М. Црњански
селањка	В. Петровић
врголовањка	Бр. Ђосић
рванка	Д. Матић
ивранка	Бора Ђосић
санке	М. Поповић
чганка	Б. Ђосић
цртанка	М. Јалаћ
кшћанка	И. Андрић
пшћанка	В. Десница
варошанка	В. Назор
селањка	М. Крлежа
лшћанка	М. Матић-Хале
сенка	М. Божјић
прогушенка	П. Шегедић
стенка	А. Барац
једанка	
твјинка	
лозанка	
свадланка	
вечеринка	
пшћанка	
машинка	
шћанка	
кшћанка	
пшћанка	

кљовица	И.	Секулић
дуплетушка	М.	Црњански
варка	В.	Петровић
хлјадарка	Бр.	Босић
пшеничарка	Д.	Матић
двоцингарка	Бора	Босић
стотинарка	М.	Поповић
петстотинарка	Б.	Бошић
чајрка	М.	Лалић
зверрка	И.	Андрић
замеррка	В.	Десница
манјарка	В.	Назор
пролетерка	М.	Крлежа
(к)ћерка	М.	Матић-Хале
ауерка	М.	Божич
вешерка	П.	Шегедин
збирка	А.	Барац
јарка		
прејарка		
лоргарка		
простарка		
поворка		
чепоморка		
ласка		
маска		
опаска		
аробеска		

чигла	и	И. Секулић
фирма	и	М. Црњански
норма	и	В. Петровић
форма	и	Бр. Босаћ
реформа	и	Д. Матић
униформа	и	Бора Босаћ
урма	и	М. Поповић
дретка	и	Б. Босаћ
дрчма	и	М. Јалчић
	и	И. Андрић
	и	В. Десница
	и	В. Назор
	и	М. Крлежа
	и	М. Матић-Хале
	и	М. Божић
	и	П. Шегедин
	и	А. Барац

мржња	И. Секулић
чрква	М. Црњански
лужња	В. Петровић
сумња	Бр. Гозић
тлапња	и Д. Матић
стрепња	Бора Гозић
папња	М. Поповић
препња	Б. Гозић
ометња	М. Јалчић
кретња	И. Андрић
препња	В. Десница
штетња	В. Назар
опутња	М. Крлежа
љутња	М. Матић-Хале
смућња	М. Божић
крошпња	П. Шегедић
лампа	А. Барац
богенлампа	
клатпе	
перпа	
корпа	

Ради бољег увида у расподелу (дистрибуцију) наставака *-а* и *-и*, њихову употребу у облицима различитих по творбеним карактеристикама именица и заступљеност у делима разних писаца приложен је табеларни преглед грађе. Именице су распо­ређене у табели по принципу инверзног, одостражњег речника. Наведене су све именице забележене у текстовима осим именица нестабилног (варијабилног) рода: форинта (форинт), секунда (секунда), Алпе (Алпи), Пинче (Пинчи), личних имена и етника: Јованка, Олга, Петровићка, Подгоранка. Именице у којим има варирања појединих гласова (конзерва — конзерва, стотинарка — стотинарка) наведене су у фреквентнијем облику. Речи с некадашњим јатом дате су у екавској варијанти. Ако неки писац употребљава двојачке облике ген. мн. исте именице, назначен је број потврда.

Према заступљености наставака *-а* и *-и* ступици табеларног прегледа чине две целовите зоне: леву, у којој су груписани подаци из дела И. Секулић, М. Црњанског, Вељка Петровића, Бранимира Ђосића, Д. Матића, Боре Ђосића, М. Поповића, Б. Ђопића и М. Лалића, представника источног екавског и централнојекавског подручја, и десну, у којој су презентирани подаци из текстова В. Деснице, В. Назора, М. Крлеже, М. Матић-Хале, М. Божића, П. Шегедина и А. Бараца. Подаци из Андрићевих дела пружају мање одређену слику па се тај стубац може сматрати својеврсном међузонам.

Код именица с основом на групу сугласник + б (где је *-б-* суфикс, нпр. у речима *борба*, *примедба*, или саставни елемент корена, нпр. у речима *бомба*, *торба*) у левој зони регистровани су облици ген. мн. безизузетно с наставком *-и*. У десној зони и у Андрићевом ступу очито је двојство: заступљена су оба наставка. Фреквентну реч *борба* В. Десница је употребио с наставком *-и*, В. Назор — с наставком *-а*, М. Крлежа и А. Барац — с оба наставка (пропорција потврда је 1:2 у корист наставка *-и* код Крлеже и 9:1 у корист *-а* код Бараца). У Андрићевим текстовима забележен је облик с *-а*.

Слично стање — доминација наставка *-и* с појединим ретким *-а* примерима опажа се у левој зони у свим осталим случајевима, док је десној зони својствена флексијска неуједначеност, изражена у већој или мањој мери код именица различитих творбених карактеристика. Чак и у групи именица с основом на сугласник + к, за које се у нормативној драматичкој литератури иначе безрезервно наводи генитивни наставак *-и* (уколико

се не јавља непостојано а)⁸ регистровано је двадесетак потврда употребе *-а* (дојка шкољка, цртанка, паланчанка, сјенка, стијенка, севдалинка, палачинка, клепка, шипка, варка, кћерка, збирка, ласка, маска, бурлеска, хумореска, сепетка, твртка,⁹ ушка). Андрићево обликовање генитива множине именица на *-ка* подудара се са ситуацијом у левој зони.

Код неких група именица с друкчијим сугласницима на крају основе лева и десна зона изразито контрастирају. Разлике су веома упадљиве у случају именица на *-ња*. У делима И. Секулић, М. Црњанског, В. Петровића, Бранимира Гозића, Д. Матића, Боре Гозића, М. Поповића, Б. Голића и М. Лалића доминирају генитивни облици с наставком *-и*, а у текстовима В. Деснице, В. Назора, М. Крлеже, М. Матић-Хале, М. Божића, П. Шегедина и А. Барца — с наставком *-а*. У Андрићевом изразу огледа се компромисно стање. Исп., нпр., флексијске податке за именице радња, сумња, патња, претња, слутња.

Објашњење особености Андрићевог обличког „манира“ сдржи се у пишчевој биографији. Као што је познато, Иво Андрић, који је од пре другог светског рата живео и стварао у Београду, био се формирао као писац претежно у запребачкој књижевнојезичкој средини. Изгледа да неуједначеност, колебања у употреби генитивних облика с *-а* и *-и* у његовом писању дугују управо тој животној околности.

Расправљајући питања морфолошке варијабилности, лингвисти понекад олако одређују развојне тенденције па, констатирујући ширу или ужу употребу појединих обличких варијаната, квалификују савремено чињенично стање терминима језичке динамике као што су продирање, потписивање и сл. Преглед података, ексцерпираних из књижевних дела насталих у периоду од двадесетих до седамдесетих година овог века, не даје уочљивих индиција за сагледавање развојних токова у домену варирања генитивних облика. За то су вероватно нужна истраживања раније књижевнојезичке стварности, почев од првих деценија формирања српскохрватског књижевног језика.

⁸ М. Радовић-Тешпић је забележила код В. Јелића облике (наводимо у синтагмама) *сељачких псовка* и *самих загонетка*, али не придаје овим примерима симптоматичног значаја. „Очигледно [је], закључила је, да је као категоријско решење за именице на *-ка* усвојен модел *-и* (поред *-а*)“ (М. Радовић-Тешпић, наведено дело, стр. 45, 46, 54—55).

⁹ Вреди забележити да су у Правопису 1960. за именицу *твртка* наведени облици ген. мн. *твртка* и *твртки*.

Допунска грађа

Ради веће објективности и веродостојности приказивања књижевнојезичке реалности прилажем допунске податке о генитивним *-а/-и* облицима, поцртаним из књига (у опсегу од преко три хиљаде страна) четрнаесторице писаца са екавског и централнојекавског књижевнојезичког подручја. Допунска грађа ексцерпирана је из ових извора:

Џемалудин Алић, Трошење пријеха. Свјетлост, Сарајево, 1980, 156 стр. (лат.).

Стеван Булајић, Шалајко. „Веселин Маслеша“, Сарајево, 1978, 152 стр. (лат.).

Данило Киш, Башта, пепео. Просвета, Београд, 1969, 224 стр.

Мирко Ковач, Ране Луке Мештривића. СКЗ, Београд, 1980, 185 стр.

Душан Костић, Крајеви и људи. Народна књига, Цетиње, 1954, 332 стр.

Скендер Куленовић, Понорница. Нолит, Београд, 1977, 255 стр. (лат.).

Ненад Радановић, Времена. „Веселин Маслеша“, Сарајево 1973, 193 стр.

Исак Самоковлија, Ханка. Приповијетке, књ. II. Свјетлост, Сарајево, 1954, 268 стр. (лат.)

Радомир Смљанић, Бекство на Хелголанд. Просвета, Београд, 1977, 296 стр.

Павле Стефановић, Гаврило Кужељ. Нолит, Београд, 1974, 235 стр.

Александар Тишма, Повратак миру. Нолит, Београд, 1977, 191 стр. (лат.).

Никола Трајковић, Гостиња из велике собе. Просвета, Београд, 1955, 184 стр.

Павле Угринов, Задат живот. Нолит, Београд, 1980, 402 стр. (лат.).

Јован Христић, Чехов, драмски писац. Нолит, Београд, 1981, 230 стр. (лат.).

У наведеним текстовима суверено доминирају облици с наставком *-и*. Наводимо грађу инверзним, „одостражњим“ редоследом.

свадба: шест свадби, Костић, 177.

примедба: ових примедби, Ковач, 170; уписивања примједби, Костић, 170.

вршидба: манастирских вршидби, Костић, 40.

- вежба: гимнастичких вежби, Стефановић, 225; поред вежби, Исти, 226.
- гајба: испражњених гајби, Ковач, 82; неколико гајби, Радановић, 185.
- настамба: околних настамби, Радановић, 8, 44, 184.
- бомба: бацањем бомби, Костић, 37; с праговима бомби, Исти, 185; експлозије бомби, Радановић, 141; пластичних бомби, Смиљанић, 82; авионских бомби, Стефановић, 115, 131.
- катакомба: ходници катакомби, Смиљанић, 270; из таме катакомби, Угринов, 71.
- борба: у току борби, Костић, 157; поприште борби, Костић, 199; уличних борби, Тишма, 135.
- торба: терет торби, Смиљанић, 10; од торби, Тишма, 67.
- једнацба: ријешити се формула, једнацби, Алић, 81.
- тиква: с маскама од тикви, Алић, 144.
- конзерва: рибљих конзерви, Костић, 62; неколико конзерви, Радановић, 112; војничких конзерви, Самоковлија, 215; празних конзерви, Смиљанић, 18; доста конзерви, Смиљанић, 156; ту је било конзерви, Угринов, 32; количине конзерви, Угринов, 122.
- курва: више курви, Ковач, 96.
- заклетва: својих заклетви, Киш, 41.
- остве: држак остви, Булајић, 78.
- тезга: тезги нема, Костић, 22; ред тезги, Исти, 88.
- алга: од алги, Булајић, 64.
- сфинга: алеју сфинга, Куленовић, 14.
- черга: покрај черпи, Самоковлија, 51.
- банда: уличних банди, Алић, 69.
- легенда: свих легенди, Киш, 91.
- лубарда: од лубарда, Костић, 89.
- милијарда: једну од милијарди, Смиљанић, 155.
- петарда: букетима петарди, Киш, 80.
- хорда: опаких хорди, Радановић, 12.
- главурда: тих главурди, Стефановић, 219.
- менза: многољудност мензи, Угринов, 86.
- служавка: у корпама служавки, Киш, 168.
- плавка: било је плавки, Самоковлија, 138.
- преправка: око преправки, Костић, 125.
- поправка: око поправки, Костић, 125.
- исправка: пун исправки, Киш, 45.
- претпоставка: црв претпоставки, Стефановић, 33.
- чавка: цакање чавки, Булајић, 25; јато чавки, Ковач, 8; јата чавки, Костић, 189; Радановић, 24; под караваном чавки, Радановић, 47, црних чавки, Самоковлија, 79.

- јадиковка: теолошких јадиковки, Ковач, 182.
- псовка: од псовки, Костић, 26; каквих псовки, Смиљанић, 159; сем псовки, Тишма, 121.
- бајка: били смо сити бајки, Киш, 197; од бајки, Киш, 198.
- мајка: библијских мајки, Киш, 96; уз лелеке мајки, Стефановић, 84.
- петролејка: чабавих петролејки, Костић, 24.
- копејка: дванаест копејки, Христић, 75.
- плавојка: оних плавојки, Угринов, 183.
- дојка: њених дојки, Смиљанић, 54.
- халка: тих халки, Куленовић, 14.
- булка: румених булки, Костић, 187.
- ходаљка: мојих ходаљки, Булајић, 71.
- носиљка: скакутавих носиљки, Стефановић, 75.
- светиљка: уличних свјетиљки, Алић, 34; тих свјетиљки, Исти, 34; хиљаде свјетиљки, Исти, 114; безбројних свјетиљки, Исти, 128; гроздови свјетиљки, Костић, 11; уличних светиљки, Угринов, 325.
- пошиљка: врсте пошиљки, Угринов, 175.
- шкољка: запливених шкољки, Стефановић, 138; ушних шкољки, Трајковић, 62.
- замка: у постављању замки, Алић, 44.
- пастрмка: [река] пуна пастрмки, Костић, 40.
- банка: службеници банки, Алић, 76.
- грабанка: грабана и грабанки, Стефановић, 234; добро обучених грабанки, Угринов, 182.
- игранка: школских игранки, Алић, 60; тринаест игранки, Костић, 143; гимназијских игранки, Тишма, 87; бацких игранки, Исти, 88.
- семенка: прозирних семенки, Угринов, 286.
- сенка: води, пуној сјенки, Костић, 7; ливада и сјенки, Исти, 24; оштрих сјенки, Исти, 62; тихих сјенки, Исти, 73; мекких сјенки, Исти, 214; дубоких сјенки, Исти, 304; без сјенки, Исти, 316 и 319; из сјенки, Куленовић, 132; чудесних сјенки, Самоковлија, 268; од сенки, Стефановић, 133; у игри сенки, Исти, 140 и 179; из света сенки, Исти, 202; линијама светлости и сенки, Тишма, 110; игре сенки, Трајковић, 124; пуно сенки, Исти, 159; изван сенки, Угринов, 18; из сенки, Исти, 36.
- палачинка: наслаганих палачинки, Стефановић, 55.
- једночинка: његових једночинки, Христић, 20; што целовечерњих драма, што једночинки, Исти, 43.
- фараонка: фараона и фараонки, Куленовић, 55.

- црнка: било је црнки, Самоковлија, 138.
 шапка: официјерских шапки, Ковач, 8.
 шипка: тих шипки, Стефановић, 189.
 барка: без барки, Костић, 98 и 101; рјечних барки, Исти, 225—226.
 хиљадарка: тридесет хиљадарки, Алић, 74.
 плетењарка: преко плетењарки, Смиљанић, 91.
 чарка: првих чарки, Костић, 156.
 зверка: у коју врсту звјерки, Булајић, 20.
 ћурка: ћурлик ћурки, Куленовић, 130.
 печурка: питомих печурки, Киш, 119.
 маска: многобројних маски, Киш, 130; пар маски, Ковач, 97; тридесет тоалета-маски, Смиљанић, 58; има лица и маски, Стефановић, 209; избор маски, Исти, 210; нацрти маски, Исти, 216; лутака и маски, Исти, 219; играчака и маски, Угринов, 344; скидања маски, Христић, 200.
 опаска: тих опаски, Христић, 21.
 арабеска: његових арабески, Куленовић, 33; у тињању арабески, Исти, 150.
 свеска: крађу оловака и свески, Алић, 113.
 фреска: фараонских фрески, Куленовић, 41.
 војска: свих војски, Киш, 91.
 плоска: из плоски, Куленовић, 195.
 сплетка: ситнобуржоаских сплетки, Киш, 167.
 осмољетка: неколико осмољетки, Костић, 158.
 загонетка: пун загонетки, Смиљанић, 69; венац загонетки, Исти, 233; криптичких загонетки, Христић, 193.
 решетка: између решетки, Ковач, 28; крај решетки, Стефановић, 142.
 праћка: из праћки, Ковач, 28.
 плећка: испод плећки, Булајић, 53.
 ручка: двеју ручки, Стефановић, 225.
 љуљашка: неколико љуљашки, Радановић, 164.
 омашка: било је омашки, Киш, 197.
 белешка: од биљешки, Алић, 38.
 еполетушка: прикочавање еполетушки, Ковач, 62.
 шушке: пуну су шушки, Трајковић, 56.
 табла: огласних табла, Ковач, 77.
 кригла: жуцкање кригли, Костић, 43.
 кугла: бијелих кугли, Куленовић, 126.
 перла: од перли, Смиљанић, 264.
 метла: продавци лонаца, метли, Алић, 52; довољан број метли, Смиљанић, 155.

- кифла: сланих кифли, Самоковлија, 96; са корпама кифли, Трајковић, 117; Груберових кифли, Трајковић, 144.
- бодља: од бодља, Трајковић, 129; пун бодља, Исти, 129.
- ракле: у облику ракли, Ковач, 62.
- чакља: број чакли, Смиљанић, 117.
- дупља: својих дупљи, Куленовић, 244; Смиљанић, 153; очних дупљи, Смиљанић, 180; Угринов, 36.
- рашље: својих рашљи, Смиљанић, 222.
- катаклизма: свих катаклизми, Киш, 92—93.
- палма: у хладу палми, Киш, 99; редови палми, Костић, 87; под сјенкама палми, Костић, 94.
- фирма: симболичност фирми, Костић, 121.
- форма: њихових форми, Киш, 141; мноштво форми, Ковач, 176; у атмосфери форми и конвенција, Христић, 223.
- униформа: до униформи, Смиљанић, 57; група униформи, Трајковић, 144.
- хурма: смокава и хурми, Куленовић, 74; од хурми, Куленовић, 97.
- крагна: толико крагна, Костић, 233; неколико крагни, Киш, 151.
- казна: већих казни, Ковач, 151.
- тајна: њених тајни, Смиљанић, 181; нема тајни Христић, 82; најприонијих тајни, Исти, 161 и 161.
- касарна: војних касарни, Ковач, 87; наших павилјона-касарни, Костић, 51; по зидовима касарни, Костић, 309; јато касарни, Исти, 321; немачких касарни, Радановић, 42.
- зурна: врисак зурни, Куленовић, 218.
- нахтасна: плоче нахтасни, Киш, 8.
- крофна: миришљавих крофни, Трајковић, 52.
- радња: непредвиђених радњи, Ковач, 112; пристојних радњи, Костић, 190; магазадијских радњи, Трајковић, 56; кожарских радњи, Исти, 56; живот радњи и улица, Угринов, 77; већине радњи, Исти, 122; цвећарских радњи, Исти, 182; својих радњи, Христић, 85.
- градња: поред градња, Костић, 53.
- надградња: богзнакаквих надградњи, Стефановић, 136.
- жудања: толико жудањи, Костић, 26.
- тежња: нових акцената и тежња, Костић, 120; без икаквих тежњи, Исти, 155; од тежњи, Стефановић, 47; људских тежњи, Исти, 163.
- чезња: мојих чезњи, Алић, 123; својих чезњи, Стефановић, 221.
- сумња: наших сумњи, Киш, 141; у бурама сумњи, Стефановић, 197; од сумњи, Тишма, 126; у часовима сумњи, Исти, 129; ослобођен сумњи, Исти, 163; из сумњи, Трајковић, 99.

- стрепња: свих стрепњи, Куленовић, 202; емитовањем стрепњи, Угринов, 117.
- патња: испод патњи, Угринов, 215; окупацијских патњи, Исти, 361.
- кретња: господствених кретњи, Радановић, 109; елегантних кретњи, Исти, 145.
- претња: обећања и претњи, Стефановић, 231; сем претњи, Тишма, 121.
- шетња: поподневних шетњи, Киш, 140; вечерњих шетњи, Стефановић, 110.
- слутња: црних слутњи, Костић, 36; његових слутњи, Радановић, 119; са тим сликама слутњи, Трајковић, 99.
- ћутња: мојих ћутњи, Куленовић, 15; између ћутњи, Куленовић, 208.
- ношња: до ношњи, Смиљанић, 57; народних ношњи, Трајковић, 114.
- крошња: храстових крошњи, Булајић, 53; Ковач, 65, 110; раскошних крошњи, Смиљанић, 198; проређених крошњи, Угринов, 178; дрвећа и крошњи, Исти, 325.
- лампа: ацетиленских лампи, Киш, 29.
- корпа: преко џакова и корпи, Смиљанић, 88; плетених корпи, Исти, 91.
- љупка: усред љупки кромпира, Смиљанић, 18.
- пуздара: масе мишића, пуздари, Стефановић, 36; масама пуздари, Исти, 113.
- шатра: тих шатри, Трајковић, 171.
- шифра: сложених система шифри, Стефановић, 196.
- романса: сентименталних романси, Киш, 112.
- шанса: немам шанси, Киш, 208.
- варијанта: једну од варијанти, Стефановић, 220; колико варијанти, Исти, 229; безброј варијанти, Трајковић, 10.
- канта: звекет канти, Самоковлија, 55; из реда канти, Стефановић, 68; од трију канти, Исти, 76; около канти, Исти, 76; гојазних канти, Исти, 87.
- фунга: марака, фунги, Смиљанић, 253, 264.
- лопта: ударци лопти, Алић, 155.
- торта: стотине врста торти, Смиљанић, 35; разних салата, торти, Исти, 40; остаци торти, Исти, 50; начетих торти, Трајковић, 51.
- ћифта: гори од *ћифта*, Трајковић, 154.
- консеквенца: евентуалних консеквенци, Киш, 85; болних консеквенци, Киш, 92.
- каденца: лирских каденци, Киш, 117.

врпца: избледелих *врпца*, Тишма, 66.

калфа: зидарских калфи, Киш, 162; пекарских калфи, Исти, 172.

канце: својих канци, Киш, 95; из канци, Смиљанић, 125—126.

Регистровано је свега девет примера генитивних облика с *-а* (осам именица) у четири извора (у делима Д. Костића, С. Куленовића, А. Тишме и Н. Трајковића), наиме: *бодља*, *врпца*, *градња*, *крагна* (и *крагни*), *лубарда*, *сфинга*, *тежња* (пореда *тежњи*), *ћифта*. С друге стране, забележено је чак 142 именице чији се генитиви множине оформљују наставком *-и* (око 280 потврда).

*

Ако се ови подаци саставе с оним који су раније наведени у цитатима и табеларно, обликовање ген. мн. именица друге деклинације које имају на крају основе по неку сугласничку групу може се приказати, дефинисати са три генералне констатације:

1. Ако се у генитиву множине консонантни скуп раставља „непостојаним“ *-а*, аутоматски долази генитивни наставак *-а*.

2. Именице с основом на *ед, жд, ст, шт, шћ, шч* имају у ген. мн. регуларно наставак *-а*, али поједине именице епизодично добијају и наставак *-и*.

3. Остале именице са сугласничком групом у основи, у коју се не уметне „непостојано“ *-а*, обликују генитив множине у екавским и централноијекавским регионима српскохрватске књижевнојезичке територије претежно наставком *-и*, док у западном ијекавском књижевнојезичком региону коегзистирају без наглашене превласти једног обадава могућа наставак генитива множине.

Алтернатива $\emptyset||а$ („непостојано“ *а*) у облицима генитива множине друге деклинације биће тема посебне студије.

Владимир Гудков